

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Хагъэгум иухъямакло и
 Мафэу кызблагэрэм
 фэгъэхыгыэ мэфэкI зэхахьэ
 тыгъуасэ Адыгэ республикэ
 филармонием шыкIуагъ. Ащ
 хэлэжьагъэх Адыгэ
 Республикэм и Лышхъуэ
 ТхьакIушынэ Аслъан, АР-м и
 Къэралыгъо Совет — Хасэм
 и Тхьаматэу Владимир
 Нарожнэр, республикэм и
 Премьер-министрэу Къумпыл
 Мурат, федеральнэ
 инспектор шхьалэу Лылужъу
 Адам, министрэхэм я
 Кабинет хэтхэр,
 Парламентым идепутатхэр,
 хэбзэхъумэкIо кyuлыкъухэм
 япацэхэр, Хэгъэгу зеошхом
 ыкIи IофшIэным яветеранхэр,
 нэмькIхэри.

Хэгъэгум иухъумакохэм афэгушылагъэх

АР-м и Лысьхъэ зэхэхъэм пэублэ псалъэ кычышызэ мэфэкӀу кӀэблагӀэрэмкӀэ республикэм шыпсэухэрэм, анэхъу Хэгъгу ззошхом ивтеранхэм, кӀафэгушуагъ. Мы ззошхом ишыпкбагъ, тарихъу пылбыр кӀэзытхыкӀыжын гухэлъ зилӀ кӀуачӀэхэм зи кӀазэрэдэмыхуштыр хигъэунэфыкӀыгъ. Советскэ цыфхэм ТекӀоньгӀэр кызыдахыгӀэр мыгъэ илъэс 70-рэ хушт. Мэхъанэшхо зилӀ мэфэкӀым ихгъэунэфыкӀын кыдыхалъытэгъэ шӀэжъ ыкӀи культурнэ программэхэм адакӀоу, ветеранхэм шыӀэкӀӀ-псэукӀоу яӀэр джыри нахышу шыгъэным, ахэм сьд фӀдэрэ лъэныкъокӀи ӀэпыӀэгъу афӀэху гъэным фӀлорышӀэшт Ӏофтхьабзэхэм ягъэцӀэкӀэн аналӀ зэртарыгъэтыштыр республикэм ипачӀэ кылуагъ. Джаш фӀдӀу Адыгеим икӀэлӀ плугъэху Хэгъгу ззошхом лыхужьныгъэ шызезыхагъэхэм яшӀэжъ гъэлӀӀӀэгъэн зэрэфаем кыкӀигъӀэхыгъ.

— Гухэк! нахь мышлэми, джырэ дунаим кыысхьурэ хьугэ-шагэхэм кызэрагэ-льагорэмклэ, илэс пчъагэхэм кьаклоц тиветеранхэр зэбэныгэхэ нацизмэм ифэмэ-бжымэхэр непэрэ шыцэныгэм мымаклэу кыхэхэфх. Ащ ты-зэгусэу тыпэшлуклон фæе, — кылыуаг Тхъаклушынэ Аслъан. — Ащ даклоу НАТО-м идзэ клуацлэхэм Прибалтикем, Кьоклплэ Европэм ащыхегахьо, ащклэ дунэе зэфышытыклэхэр укыуагэхэ хъуным ичынагъо къэуу. Урысыем чыплэшхо зэ-риубытырэр, ащ чычылэгъ ба-иынгьыу илэхэр зэрэбэр кы-ралыгуабэмэ мытэрзэу апы-

тэ, ау ар ежхэм ялоф. Джырэ уахтэм США-р зипэщэ коалицием Урысыем иамалхэр, ильэкIхэр кырагъэIыхын гухэлъ яI. УФ-м и Президенту Владимир Путиным кызэрэхигъэщыгъэмкIэ, къэралыгъом идзэ непэ зыкъэухъумэжын нэзнэн закъу нылэп иIэр. Ар гъэцкIэгъэнымкIэ пшъэрылъ шъхьалэу цытыр Урысыем изыкыныгъэ къэухъумэгъэныр, мыщ цыпсэурэ цыфхэм мамырныгъэр рэхатныгъэр азыфагу илыныр ары. Ащ кыхэкIыкIэ

Сурэтхэр А. Гусевым
тырихыгъэх.

лъэпкъ щынэгъончъэныр къэзы-
ухуэмэрэ Уэгъыгъэ КӀуачӀэхэм,
нэмыкӀ куылыкӀухэм ялофшӀэн
нахьышӀоу зехачӀэным фӀэоры-
шӀэнт гухӀьэу щӀыр гъэцӀкӀэ-
гъэным мӀхӀанэшхо иӀ.

Республикэу Къырымрэ Севастопольрэ Урысыем къызэрэхэхабыгыгэхэм тарихъ мэхъанэшхо зэрилер, ащ цыфхэр зэригъэгущыагэхэр ыкIи зэри-

гъэгүшхуагъэхэр АР-м и Лышь-
хьэ ипсальэ кыышыхигъэщыгъ.

— Дээрэ хыдээрэ яамал-
хэм кяпкырыкыизэ Урысы-
ем зэрыкшотт гоогур сыдигуи
еж-ежырэу кыхихыштыгээ,
непи арэүштэ шыт. Лябджэу
ляпэлээр, тиветеран льяплээр,
мэфэкээр кызблагэрэмклэ джы-
ри зэ сыгу кызделэу сышшуфа-
гушл, шууунагохэм мамырны-
гээрэ зэгурылоныгээрэ арылшэ
шүүпсэнуу шууфэсэлэ, — кылу-
агыг Тхаклушынэ Аслан.

Хэбъэгум иухъумакло и Ма-
фэу къэблагъэрэмклэ АР-м и
Лышхъэ кыфэгушылагъ ыкли
ирэзэныгъэ гуцылэхэр зэрытхэ-

гээ тхыль кыфигьэхыыг УФ-М хэгьэгу клоц лофхэмклэ и Министерствэ идзэхэм я Темыр-Кавказ шьолъыр командование ипашэ. Орэдымрэ кыашьом-рэклэ дзэ ансамблэу командованием епхыгэм концертэу кытыгыэм кэьээрэугьоиьгэхэр ягуапэу еплыгыэх.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

**Мэзаем и 23-р –
Хэгъэгум иухъумакло и Маф**

**Адыгэ Республикэм щыпсэхуэ лъытэныгъэ
зыфэтшыхэрэр!**

Хэгъэгум иухъумакло и Мафэ фэш! тышъуфэгүш!о!

Сыд фэдэрэ лъэхъани лыхъужыныгыг зыхэлъ, зэфэгъэм, цыфыргъэм афэлажэхэрэм пшъэрылъ шхьалэу зыфалъэгъужыыр я Хэгъгю къэухъумэгъэныр, ягупсэхэм, ялахьылхэм ящынэгъончыагъэ аналэ тырагъэтыныр ары.

Урьсы кээралгыхомрэ Урысым и Уэшгыэ Kлуачлэхэмрэ
ятарых теклоныгыэхомклэ баеу шыт, лэушыгэмэ ялыкдохэм
ялхухужыныгыэ ишысэ шлагдохэр аш хэбгыотэштых.

Мы ильэсым Хэргэу зоошом Теклоньгээр кызышыда-хыггэм ия 70-рэ ильэс хэдгээунэфыкышт. Адыгеим шып-сээрэ цыфхэм нэмыц-фашист техаклохэр зэхэкютэгэн-хэм ялахышхо хашыхыаг, Дзэмпэ Хыдзэмпэ ятарихъ нэклубго шлэгыуаб хагэхыаг. Тэ егыашлэми тцыгыпшэцтэп тятэ-хэмпэ тятэжххэмпэ яблэнагэ.

Тиветеран лыплэхэр, егъашлэми тшыгыпшэщтэп лыху-
жынынгэу зешуыхагър, Урысыем илэуж пчагэмэ щысэ
шлагыу шыурялэшт, ти Хэгэгушхо уфэлэжъэн, шу плъэ-
гун зэрэфаем епхыгъэ гъэхэгъаклэхэр ахэм ашыштых.

Хэгъэгэм иухъумэкӀо псауири тыгу кыддӀелӀу тафӀалӀао псауныгъу пытӀэ ялӀнӀу, дунаир мамырӀу, зыфаер зэрагъо-тылӀжӀыӀу, Урысыем ишътхъу чыжӀыӀу агъӀэлӀу псӀунхӀу!

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу

ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан

**Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и
Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ**

**Владимир Путиныр Хэгъэгум
иухъумако и Мафэ фэш! Адыгеим и
Лышъхъэ кыфэгушыагъ**

Льытэныгъэ зыфэсшырэ Аслъан Кытэ ыкъор!

Хэгъэгум иухъумакло и Мафэ фэшI сыпфэгушло.

Титарихь лыхьужь нэклубгъуабэ кыхьэфэ. Зэлашлэрэ дзэ пашэхэм, я Хэгъэгу фэшъыпкъэ дзэкълэлхэм ыкли офицерхэм ацлэхэр егъэшлэрэу хэгъэгу итарихь хэхьагъэх. Непи мамырныгъэрэ Хэгъэгу ишынэгъонцагъэрэ кэзыухъумэрэ цыф бланэхэр тэгъэлаплэх ыкли шхьэкълэфэ ин афэтэшы.

Сыпфэлыа гъэхьагъэхэр пшынхэу ыкйи шлоу щылэр зэккэ кыбдэхъунэу.

Владимир ПУТИН

Джащ фэдэу республикэм и Лышьхьэ кыфэгышуагэх УФ-м и Правительствэ и Тхаматэу Дмитрий Медведевыр, УФ-м и Президент и Администрацие ипачэу Сергей Ивановыр, Урысыем зыкэуухумэжынымкӀэ иминистрэу, дзэм игенералэу Сергей Шойгу, Урысыем и Къэралыгъо Думэ лъапкӀэ ЮфхэмкӀэ и Комитет итхаматэу Гаджимет Сафаралиевыр, УФ-м и Правительствэ агропромышленнэ комплексымкӀэ и Департамент ипачэу Ирина Антехи́нар. Ахэм анэмикӀэу хэгъгум ишьолы́рхэм япачэхэм, хабзэм ифедеральнэ ыкӀи ишьолы́рх кьутамэхэм ялэхьэтетхэм, общественнэ ЮфышӀэхэм шӀуфэс тхылъхэр кьагъэхьыгъэх.

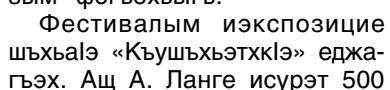
Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ и Указ

**А.И. Трубилиным щытхуцлэу «Адыгэ Республикэм
мэкъумэщ производствмкIэ изаслуженнэ IофышI»
зыфилорэр фэгъэшъошэгъэным ехылагъ**

Адыгэ Республикэм имэкъу-мэщ ихэхъоныгъэ илахь зэрэхы-
шыхьэрэм фэш! шытхуцлэу «**Адыгэ Республикэм мэкъу-
мэщ производствэмкӀэ изаслуженнэ юфыш!**» зыфилорэр Тру-
билин Александр Иван ыкъом — экономикэ шӀэныгъэхэмкӀэ
докторым, профессорым, апшӀэрэ сэнэхьат гъэсэныгъэ языгъэ-
гъытырэ федеральнэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Пшы-
зэ къэралыгъо агард университетым» иректор фӀэгъэшхошӀэгъэнэу.

**Адыгэ Республикэм и Лышхъхъу
ТХЪАКІУШЫНЭ Аслъан**

кь. Мыекьуапэ,
мэзаем и 19, 2015-рэ илъэс
N 19

Ежь Антон кыыз-
рилорэмклэ, проекты-
кылу лоф зыдишлэрэм
хы Шүцлэ лушом
кышгэжыагуэ Кас-
пием нэс ашыпсэу-
рэ лэпкы пстэумэ
джыри ахэханэу кы-
дельтэ, ахэм нэлүасэ
зафишышт, сурэтхэр
атырихыцтых. Ана-
хызу кыыхигэхэхэ-
рэр ижырэс саугэт-

(Тикорр.).

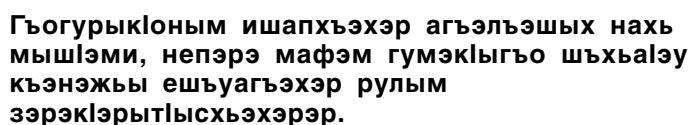
Янз-ятэхэр кымыгъэукытэжыхуэ, республикэм ыцлэ дахэклэ рязыгъэлорэ клэпаклэм рихъухагъэр зэклэ ищылэныгъэ кышшэдэхунэу, игъэхьагъэхэм ахигъахъозэ ыпэклэ лыкълотэнэу тэри фэтэлэ.

ГьогурыкӀоныр щынэгъончӕнымкӀэ Къэралыгъо
автоинспекцием и ГъэлорышӀапӀэу АР-м щыӀэм
мэзæм и 19-м Ӏофтхъабзæу «Детское автокресло»
зыфилорэр ззыхыгъ.

Клэлэцэиклоу кырашэккырэм
ишылэныгээ ежхэм алэ зэригыр
кыулыкыушлэхэм джыри зэ ны-
тыхэм агу кыагэккыжыыгь.
Хэушыхафыкыгээ тlысыплэм
имысэу зисабыл зезышхэрэм
тазырэу сомэ мини 3 тыралъ-
хэ. Мафэ кьэс гьогум хьугээ-
шлэгээ зэфшэхьафхэр кыте-
хульхэ, шапхэхэм адиштэу
веддхэхэри, гьогуреклохэри зо-
клохэмэ, аш шыхуьумагэхэ

Шьугу ренэу кьэжьугъэкыжь:
сабыим ищылэныгъэ пстэуми
аныхъ шьхьал!

ГьогурыкӀоныр щынэгъон-
чэзынкӀэ инспекцием
игьогу-патруль къулыкӀу
ибатальон сӀхьаф иинспек-
торэу, полицием икапитанэу
Ю. МАНЖУРИНА.

Къыхэгъэщыгъэн фае ешъуа-
гъэу рулым клэрытлхьэхэрэм

Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэм кыызэригъэнафэу, «Административнэ шъэдэкъыжъ зэрагъэхыгъэр, гогурыкълоным ишапхъэхэр зыкууагъэм фэгъэхьыгъ» зыфилорэ статьякър Урысые Федерацием и Уголовнэ кодекс хагъэхьагъ. Административнэ шъэдэкъыжъ зытелъ водителы ешъуагъэу автомобилым е нэмкы транспортым кърэтылсыхьагъэмэ е медицинэ уплэкълуныр ыклуным зышидзыемэ, ыпкълэ ешъуагъэу рулым кърэсысэ бздэджшлагъэ зэрихьагъэу хьапс тыралхъэгъагъэ хъумэ, уголовнэ шъэдэ-

— Ешюгэ цыфыр автомо-
билым клэрытысхъан гухэлъ
илэмэ е гьогум лъэшыщэу щы-
зечъэу къэбар шьулэклэьмэ,
шапхъэхэр ыукьохэу шьулъэ-
гьүмэ макъэ кьытэхьугъэу.
Дежурнэ частым итефон:
53-90-02-рэ. Ешьюагъэу рулым
клэрытысхъэрэм изеклуаклэ
зэрэмытэрэзыр кьыгурылон, ежъ
имызакоу гьогум кьыдытет
цыфры ыгъэфыкьон зэрълъэ-
кыщтыр сыдыгъуи ыгу илын
фае. Ащ кыхэхкыклэ шапхъэ-
хэм адиштэу шьузеклэ, шьу-
сакъ. Щынэгъончъагъэр эклэми
аныхъ шхьал, — elo A. Кур-
пас.

ПІАТІВКЬО Анет.

Хэбзэухъумаклохэм зэхашэгъэ оперативнэ-уплъэкӀун лофтхьабзэхэм яшӀуагъэкӀэ

Предприятием шуудатыгугээр
lэklэгэххажьыг. Уголовнэ loф
кызылзуахыг, зэхэфынхэр ма-
клoх.

Мэзаям и 9-м гычлым хэшлы-
кыгыэ хэушхыафыкыгыэ пкыы-
гыо заулэ хульфыгыэм шыа-
тыгыгы. Ахэр тракторым хэлъ
пкыыгыохэу шытыгыэх. Гычлыр
зышаштэрэ чыплэхэм атыгыгыр
пкыыгыохэр щанхэ зэралэкыш-
тыр полицием илофышлэхэм

Хэбзэгэуцуугээр зүкюогэ
хульфыгэу ильэс 35-рэ зы-
ныбжэу тикэпэ шьхялэ щып-
сээрэр кяаубыгыг. Мы уахтэм
упльэклүнхэр маклох, лофыр
зэхафы.

(Тикорр.).

Адыгэ Республикэм культурэмкӕ и Министерствэ лъэшэу гухӕлӕ шыгъоу Адыгэ Республикэм культурэмкӕ икӕралыгъо бюджет учреждениеу «Адыгеим лъӕлкъ къашӕохэмкӕ и Кӕралыгъо академическӕ ансамблӕу «Налмӕсым» гӕцӕкӕлжын лофхэмкӕ иинженерӕу Хӕбӕчыр Тӕхыр Абуӕчыр ыкъом фӕтхӕаусыгъ ятӕ идунӕй зӕрихъожыгъгъэм фӕшӕ.

Тызыфаклорэр къэшлэгъуай

2014-рэ илъэсым ишэклогъу ыкӀи тыгъэгъээ мазэхэм долларым ыуасэ зэхашлэу зыкызырӀэ-тыгъэм сомэм лъэшэу иягъэ къекӀыгъ. Ащ къы-хэкӀэу блэкӀыгъэ илъэсым итыгъэгъээ къапшлэу гъомылапхъэхэм ауасэ Къыблэ федеральнэ шьолырым зыкышыӀэтыгъ. СатыушыӀлэ сетхэм ямызакъоу бэдзэрхэмӀи продукцием ыуасэ къащы-хъхъуагъ.

БлэкӀыгъэ илъэсым Къыблэ федеральнэ шьолырымкӀэ гъомылапхъэхэм ауасэ процент 14,1-рэ щыхъхъуагъ. Мы илъэ-сыр къызыхъагъэм къыщегъэ-жъагъэу джыри уасэхэм зы-къалэтыгъ.

Джащ фэдэу мы илъэсым бэдзэогъум и 1-м щегъэжъа-гъэу псэуплэ-коммунальнэ хъыз-мэтым ифэло-фашлэхэм ауасэ къыхэхъонэу агъэнафэ. Ащ

Экспертхэм зэралытэрэмкӀэ, гъатхэм нэмыкӀэу мэкъуогъу ыкӀи бэдзэогъу мазэхэмӀи ин-фляцием зыкыӀэтыгъ. Анахъэу къызыхъагъэу лӀкӀыб къэ-ралыгъохэм къаращырэ про-дукциер ары, фэдиплӀыкӀэ ащ ауасэ зыкыӀэтыгъ.

ЫпшэкӀэ зигугъу къэтшы-гъэ ведомствэм къызэриты-рэмкӀэ, 2015-рэ илъэсым цыф-хэм нахыбэу агъэфедэрэ про-

ащ къыхиубытэн ылъэкӀышт. Урысыем къыщагъэкӀырэ пхъэ-шхъэ-мышхъэхэр а лъэхъа-ным къызэремыхъуӀлэштхэм къыхэкӀэу, мыхэм ауас ары нахыбэу къызыхъагъэу.

Джащ фэдэу министрст-вэм къызэритырэмкӀэ, тучан-хэм атель гъомылапхъэхэм ауасэ къызэрэхъагъэу лъа-псэ фэхъугъэхэм ащыщ Евро-союзым, Норвегием, США-м, Канадэм ыкӀи Австралием ти-къэралыгъо санкциехэр къы-зэрэтыралхъагъэр. Бэдзэогъу мазэм инфляциер нахъ къызэ-теуцоным ушыгугъыпнэу щы-тэп, сыда плэмэ бэдзэогъум къыщегъэжъагъэу псэуплэ-ком-мунальнэ хъызмэтым ифэло-фашлэхэмӀи ауасэхэм къахъ-хъошт.

Пэшорыгъэшэу къызэра-лытэрэмкӀэ, лӀкӀыбым къыра-щырэ продукцием ыуасэ про-цент 25-рэ фэдизкӀэ къалэтын алъэкӀышт. Урысыем къыщы-дагъэкӀырэ гъомылапхъэхэмӀи мӀклэ-макӀэзэ къахъхъошт.

Социальнэ политикэ ыкӀи со-циальнэ-экономикэ программэ-хэмкӀэ Институтэу «Экономи-кэм иапшъэрэ еджапӀ» зыфи-

кӀыхъээ, лӀфшлӀлэхэм алухъэри агъэкӀлӀкӀынхъу агъэнафэ. Ана-хъэу мыщ къыхиубытэштхэр цыфхэмкӀэ мэхъанэшхо зимылэ фэло-фашлэхэр зыгъэцӀлэхэрэр арых. Джащ фэдэу мы кате-горием хахъэх машинэхэр зы-щашэрэ салонхэм ящакӀохэр.

сыгъэхэр арых. Адрэхэр ялоф-шлӀлэхэм къалунэнхэм пае зэ-рящыкӀагъэхэр къаушыхъаты-жын фаеу хъушт.

Социальнэ фэло-фашлэхэр зы-гъэцӀлэрэ ыкӀи псэолъэшлы-ным афэгъэзэгъэ сэнэхъатхэр арых непэ щыӀэныгъэм анахъ

УФ-м экономикэ хэхъоныгъэмкӀэ и Министерствэ къызэритырэмкӀэ, 2015-рэ илъэсым тельытагъэу инфляциер процент 17,5-м нэсын ылъэкӀышт. Экспертхэм зэралытэрэмкӀэ, гъатхэм нэмыкӀэу мэкъуогъу ыкӀи бэдзэогъу мазэхэмӀи инфляцием зыкыӀэтыгъ.

Сыда плэмэ экономикэм къы-зидихыгъэ гумэкӀыгъохэм ада-кӀоу автомобилыр зыщэфы зы-шӀоигъохэм япчъагъи къапшлэу къыщыкӀлэшт.

щытищыкӀагъэхэу С. Смирно-вым къыхигъэшхэрэр.

Урысыем инэмыкӀ шьолы-рхэм афэдэу Адыгеим уасэхэм къащыхъхъуагъ. Ар анахъэу къызыхъагъэр Адыгэ Респуб-ликэм продукциер бэу къы-щыдзэыгъэкӀыхэрэр ыкӀи зэ-дакӀоу щэхэрэр зэримытхэм къыхэкӀыкӀэ гъомылапхъэхэм янахыбэр гъунэгъу шьолы-рхэм къаращынхэ фаеу зэрэ-хъурэр, уасэу агъэнафэхэрэм къыдихълъытгъэ транспортым пӀухъэрэ хъарджхэмӀи зэра-хъхъуагъэр ары.

АР-м экономикэ хэхъоны-гъэмкӀэ ыкӀи сатыумкӀэ, мэкъу-мэщымкӀэ и Министерствэхэм-рэ уасэхэм ягъэуцун ыкӀи ягъэзекӀон фэгъэзэгъэ къэра-лыгъо къулыкӀум и Гъэоры-шлӀлэу АР-м щылэмрэ зэгъу-сэхэу Адыгеим ищӀлэхэр зэ-кӀэ ауплӀэкӀлх, гъомылапхъэ-хэм уасэу ащырялэр, тегъахъоу афашлӀрэр зыфэдизыр зэра-гъашлэх. Ау сыд фэдизэу мы гумэкӀыгъом идэгъэзыжын ана-лэ тырагъэти, лӀфхэм язытет уигъэрэзэнэу щытэп, уасэхэм зыпкытыныгъэ ялӀэ.

Коммунальнэ фэло-фашлэ-хэм, гъомылапхъэхэм ауасэ-хэм къазэрахагъахъорэм къы-хэкӀэу цыфхэр гумэкӀ хэфа-гъэх. ЛӀжъапкӀэр афикъурӀэп, тиахъщэ къыхыжырэ щылӀэп. ГушыӀэм пае, экономикэ кы-ныгъохэм апӀкӀэ сомэ миным дэхэкӀаеу урыщэфэн плӀэкӀы-щтыгъэмэ, джы ащ зи къыхы-жырэп. Ащ къэралыгъом ипа-щэхэр лыплӀлэхэу аӀо нахъ мышӀэм, лӀфхэм язытет дӀд. Джы коммунальнэ фэло-фашлэхэм ауасэхэр къызалэты-хэкӀэ, цыфыбэ гузэжъогъу чы-плӀэ ифӀшт. Инфляциеу 2014-рэ илъэсым щыӀагъэм елӀы-тыгъэу лӀжъапкӀлэхэр къалэты-гъагъэхэмэ лӀфхэр нахъ кӀэ-псынкӀлэщтыгъэх. Ау къэралы-гъом хӀкӀыплӀлэхэр къымыгъо-тыхэмэ, цыф къызэрыкӀохэр ащкӀэ амалынчӀэх.

КИАРЭ Фатим.

Коммунальнэ фэло-фашлэхэм, гъомылапхъэхэм ауасэхэм къазэрахагъахъорэм къыхэкӀэу цыфхэр гумэкӀ хэфагъэх. ЛӀжъапкӀэр афикъурӀэп, тиахъщэ къыхыжырэ щылӀэп. ГушыӀэм пае, экономикэ кыныгъохэм апӀкӀэ сомэ миным дэхэкӀаеу урыщэфэн плӀэкӀыщтыгъэмэ, джы ащ зи къыхыжырэп.

цыфхэр лъэшэу егъэгумӀкӀых. Сыда плэмэ ялӀжъапкӀлэхэм къазыщыфыхамыгъэхъуагъэр къашлӀжырэп, ау ащ емылты-гыгъэу гъомылапхъэхэм ыкӀи коммунальнэ фэло-фашлэхэм ауасэхэр ренэу къалэтых. Зы-щыпсэухэр унэхэм апае ахъ-щэу атырэр зэрэбэм, продук-цием ыуасэ хӀпшыкӀлэу къызэ-рэхъхъуагъэм къыхэкӀэу цыф-хэм бырсырхэр къалэтхэу къы-хэкӀымы, нахышлӀум ылъэны-къокӀэ зыпари зэхъокӀыныгъэ фэхъурӀэп.

УФ-м экономикэ хэхъоны-гъэмкӀэ и Министерствэ къы-зэритырэмкӀэ, 2015-рэ илъэсым тельытагъэу инфляциер про-цент 17,5-м нэсын ылъэкӀышт.

дукцием ыуасэ процент 12,2-кӀэ къыхэхъошт. 2014-рэ илъэ-сым а пчъагъэр процент 11,4-рэ хъуштыгъэ. Долларым ыкӀи еврэм ауасэ тапӀкӀэ зыфэдэ-щтым елӀытыгъэшт сомэм кӀуа-члэу иӀэщтыри. «Сомэм ыуасэ къелыхы къэси, уасэхэм къа-зэрахъхъоштым щӀч хӀлӀэп», — аӀо министрствэм иӀофы-шлӀхэм.

ЭкономикэмкӀэ экспертэу М. Ивановам къызэрилорэмкӀэ, гъэтхӀапэм ыкӀлэхэм — мӀлыл-фэгъум икыхыагъум инфляци-ер зыщынахыбӀэшт уахътэу егупшысэх. Ащыгъум илъэсым тельытагъэу уасэхэм процент 17,5-м кӀахъэу къахэхъон ылъэ-кӀышт. Гъэмафэм икыхыагъуи

Пэшорыгъэшэу къызэралытэрэмкӀэ, лӀкӀы-бым къыращырэ продукцием ыуасэ процент 25-рэ фэдизкӀэ къалэтын алъэкӀышт. Урысыем къыщы-дагъэкӀырэ гъомылапхъэхэмӀи мӀклэ-макӀэзэ къа-хъхъошт.

МЭКЪУ-МЭЩЫМ ИИОФЫГЪОХЭР

ХэкIыплэу щыIэхэм яусэх

Урысые Федерацием мэкъу-мэщымкIэ и Министерствэ зэхышэгъэ Урысые агрономическэ зэхъыгъом кыызэрэщалъагъэмкIэ, гъомылэпхъэ бэдзэрым зыпкытыныгъэ иIэным пае 2015-рэ ильэсым Урысыем лэжыгъэ тонн миллиони 100-м кыыщымыкIэу ищыкIэгъэшт.

Мы пчъагъэр афикъунэу агъэнафэ, ащ кыдыхэлъытагъэх производствэр, былым Iусыр, стратегическэ IэпэчIэгъанэр ыкIи нэмыкI къралыгъохэм аращэщтыр.

— Тонн миллион 12 фэди-зыр чылапхъэхэм, миллион 22-р гъомылапхъэхэм якъыдэгъэкIын апэлауагъэхэащт. Былымхъуным фэгъэзагъэхэм лэжыгъэ тонн миллион 40-м кыыщымыкIэу ящыкIэгъэшт, ащ дакIоу лэжыгъэ тонн миллион 30 фэдиз IэкIыб къралыгъохэм аращэнэу агъэнафэ, сыда Iомэ дунэе рынкэм Урысыер зыкIыкIэ, ащ ычIыплэ зыубытыщтыр бэ. Джащ фэдэу тонн миллион 15 фэдиз IэпэчIэгъанэу тIээн фае. ЗэкIэри зызэхэпплытэжыкIэ, мы пчъагъэр тонн миллиони 123-м кIэхъэ. Ащ фэдиз тIэкIэлъ хъумэ, зи гумэкIыгъо щыIэщтэп, — еIо УФ-м мэкъу-мэщымкIэ и Министерствэ

лэжыгъэм икьэгъэкIынкIэ иде-партамент ипашэу Петр Чекаревым.

Шъугу къэдгъэкIыжыын, мы ильэсым Урысыем лэжыгъэу кыышахыжыгъэр тонн миллиони 105-м ехъугъ. А пчъагъэр макIэп, ау гъомылапхъэхэм ауасэ кыызэрэхахъорэм, IэкIыб къралхэм ащыщхэм къащыдагъэкIырэ продукциер Урысыем кыырацэн зэрэфимытхэм кыы-хэкIыкIэ тонн миллиони 100-м ехъур тфикъушт къодый. Iофхэм язытет джыри нахышIу шыгъэным пае лэжыгъэм ипхъын зэрифэшъуашэу зэхэ-щэгъэн фае. Ау мыщ дэжыым гумэкIыгъохэр къэуцух.

УФ-м мэкъу-мэщымкIэ иминистрэу Николай Федоровым кыызэриIуагъэмкIэ, апэрэр — лэжыгъэм ипхъын пэлухъэрэ ахъщэм хэпшыкIэу зэрэхъуагъэр ары. Сыд фэдэу щытми, мы лъэныкъомкIэ IэкIыб къралыгъохэм джыри бэкIэ

тяпхыгъ, валютэм ыуасэ кыы-зэрэдэкIоягъэм кыыхэкIыкIэ чылапхъэхэм, гъэстыныпхъэм, чыгъэшIухэм ауаси зыкыиIэ-тыгъ. Экономикэ кыныгъоу ты-зыхэтым кыыкIэлъыкIоу мэкъу-мэщ хызмэтшIаплэхэм агъэ-кIодырэ ахъщэм фэдизрэ ны-кърорэкIэ хэхъуагъ.

ЯтIонэрэ гумэкIыгъор кредитхэр зэрафимыкъухэрэм епхыгъ. Министерствэм зэригъэнафэрэмкIэ, пхъэным пэлауагъэхэ-нэу сомэ миллиарди 140-рэ фэдиз чыфэу хызмэтшIаплэхэм ящыкIэгъэшт. НэмыкI губ-гъо IофшIэнхэри кыдыхэлъы-тагъэхэ зыхъукIэ, а пчъагъэр сомэ миллиард 246-м шIо-кыщт. Ащ пае хэкIыплэ горэ-хэм яусэгъэн фаеу экспертхэм алытэ.

— ЫпэкIэ кыызэрэщытIуа-гъэу, анахъ Iофыгъо шъхъалэу тIуахътэ щызэшIохыгъэн фаеу къэуцухэрэм ащыщ кредитхэр лъаплэ зэрэхъугъэхэр. «Ащ фэ-дэ екIолакIэ щыIэу мы лъэны-къом чыфэхэр икъу фэдизэу IэкIэгъэханхэр кыин мэхъу», — еIо экономикэ шIэныгъэ-хэмкIэ докторэу Леонид Холод.

Урысыем ипредиринима-тельхэу чыгъэшIум икыдэ-гъэкIын фэгъэзагъэхэм мэкъу-

мэщ хызмэтшIаплэхэм про-цент 15 — 20 хъурэ фэ-гъэкIотэн афашынэу УФ-м и Правительствэ мэкъу-мэщымкIэ и Министерствэ зэзэгъыныгъэ адишыгъ.

Адыгеир пштэмэ, Iахъэхэлъ обществэу «Минеральнэ-хими-ческэ компаниеу «ЕвроХим» зыфилорэм зэзэгъыныгъэ да-шыгъэу, компанием ичIыгъэ-шIухэм ауасэ процент 22-рэ кыышагъакIэзэ мыгъэ Адыгеим ичIыгулэжыхэм къафатIупшыщт. БлэкIыгъэ ильэсым Адыгеим имэкъумэщ хызмэтшIаплэхэм пстэумкIи чыгъэшIу тонн 36-рэ агъэфедагъ. Ащ щыщэу тонн 24-р «ЕвроХимым» илIыкIоу Адыгеим ит предприятиеу «Ар-хонт ресурс» зыфилорэр ары кьалэкIэзыгъэхъагъэр.

— Мы ильэсым къэтхыы-жыщт лэжыгъэхэм азыныкьо фэдиз хъурэ бжыхъасэхэм язытет тегъэгумэкIы. Ащ кыы-хэкIыкIэ чыгъэшIухэр шIокI имылэу мы уахътэм тищыкла-гъэх, — еIо Н. Федоровым.

Мы лъэныкъомкIэ Адыге-им иIофхэм язытет зыфэ-дэм защыдгъэгъуазэ тшIои-гъоу АР-м мэкъу-мэщымкIэ и Министерствэ зыфэдгъэзагъ. Ащ кыызэрэщытIуагъэмкIэ,

2015-рэ ильэсым мэкъумэщ продукцием проценти 5,7-рэ хагъэхъошт. Адыгеир сыдигъо-кли чыгулэжэ республикэу щы-тыгъ. Непэ санкциехэм апкь кыыкIыкIэ IэкIыб къралхэм кьарашыщтыгъэ продукциер зэ-пыугъэми, ахэм ачIыплэ рес-публикэм кыыщыдагъэкIыхэрэр рагъэхъанхэ амал яI. Гущылэм пае, къолэу, былымылэу, чэ-тылэу, тыгъэгъэзэ дагъэу, пын-джэу, псы зэфэшъхъафхэу, къуаеу, мыIэрысэу щылэр рес-публикэм исхэм афэхъунэу щыт, Урысыем инэмыкI шъо-пырхэми афашэнхэ амали яI.

ХэкIыплэу кьагъотыхэрэм апкь кыыкIыкIэ агропромыш-леннэ комплексым хэхъоны-гъэхэр ышIыщтых. Гъэрекло пштэмэ, республикэм лэжыы-гъэ тонн мин 536-рэ кыыша-хыжыгъэ, а пчъагъэм уигъэ-рзэнэу щыт. 2015-рэ ильэ-сым Iуахыжыынэу бжыхъасэ гектар мин 96,6-рэ респу-бликэм ихызмэтшIаплэхэм ап-хыгъ. Ащ щыщэу хъэм гек-тар мин 11,5-рэ рагъэубытыгъ, коцыр зытыралъхъагъэр гек-тар мин 84,7-рэ. Гъэрекло епы-тыгъэмэ бжыхъасэу мыгъэ Iуа-хыжыщтыр гектар мин 1,9-кIэ нахыбэ ашIыгъ. Непэ ахэм язытет уигъэрзэнэу щыт, зэ-рифэшъуашэу ахэм яшIушIэ-щтых.

Къэзыгъэхъазырыгъэр ПIАТIЫКЪО Анет.

УЗЭГУГЪУРЭР КЪЫОГУГЪУЖЫ

Бжыхъасэхэм адэлажъэх

БэмышIэу Теуцожь районым мэкъу-мэщымкIэ игъэлорышIаплэ тычIэхъыгъагъ. Ащ ипашэу Хъэ-дэгъэлIэ Мэджыдэрэ иагроном шъхъалэу НатIэкъо Махъмүдэрэ кыызэрэтфалотагъэмкIэ, непэ пшгъэ-рыль шъхъалэу щылэр гъатхэу кьэсырэм зэрифэ-шъуашэу зыфэгъэхъазырыгъэныр, бжыхъасэ гек-тар 9520-у яIэм изытет ренэу лыплъэнхэр, зичэ-зыу IофшIэнхэр ешIыплэгъэнхэр, губгъом ихъан-хэм зыфэгъэхъазырыгъэныр арых.

— Гъэрекло, — еIо Хъэдэ-гъалэм, — лэжыгъэ тонн мин 55-м ехъу кьахыжыгъэ, рес-публикэмкIэ тызэхъхэрэ ятIо-нэрэ зонэм апэрэ чыплэр щы-тыубытыгъагъ. Фышъхъэ лэ-жыгъэу къэтыугъоижыгъагъэр тонн мин 33,7-рэ. Мыгъи а пчъагъэхэм къащыдгъэкIэщтэп, гъунэпкъакIэхэр тштэщтых.

Джары районым ичIыгу-лэжхэм гъэрекло кыщыгъэ-жъагъэу ягубгъохэр нахъ гъэ-бэжъулэ зэрашыщтым иамал-хэр зыкIызырахъэрэр. Ябжы-хъасэхэу игъом халъхъагъэ-хэр, кIымэфэ лъэхъаным та-

пэкIэ фэдэ кыыхэмыкIыгъэу, былым шъхъарыкIохэм аща-ухъумагъ. Непэ ахэм кIымафэр дэгъоу рахыгъэу, язытет да-хэу, апырэгъу шхъуантIэу губ-гъом иубгъуагъэх. Мы ма-фэхэми агрономхэм бжыхъа-сэхэр къаппыхъэх, псыр зы-кIэуцуагъэхэр агъэгъушъых, цыгъо-шъуаехэр ахагъэкIоды-кых.

Къутырэу Шевченкэм дэт фирмэу «Киево-Жураки» ибжы-хъасэ гектар 2526-м щыщэу гектар 92-м щэнаут зыхэлъ уцхэр кыызIэклагъахыи, цыгъо-хэр ахагъэкIодыкIыгъэх.

Мы IофшIэныр анахъ дэгъоу зыщызэхашагъэр Джэджэхъа-блэ дэт фирмэу «Синдика-Аг-рор» (ипашэр Кушъу Рэмэзан) ары. КыызэрэтIуагъэмкIэ, тэ-ри Гъобэкъуае тежъагъэу зэ-рэтлэгъугъэмкIэ, бжыхъасэу псым «ытхъалэхэрэм» якъэ-гъэнажыын куп гъэнэфэгъэ дэ-лажъэ. Фирмэм иIофышIэ пэ-рытэу Лыбзыу Хъалидэ итрак-тор пхъэлэшэр пышIагъэу, Къошк Налбийрэ учетчикэу Нэхэе Байзэтрэ игъусэхэу къазгъырхэр, шуанэхэр алыгъ-хэу Къунчыкьохъаблэ дэжъ-кIэ щылъ хъэсэхом псыр кIа-гъэчыщтыгъ. Гъобэкъуае ты-нэсыфэ ащ фэдэ IофшIэнхэр зыщагъэцэкIэгъэхэ чыплэбэ тлэгъугъэ.

— Бжыхъасэхэм лэжыгъэ дэгъу къатыным пае, — кыы-хэгущыIэ районым иагроном шъхъалэу НатIэкъо Махъмүдэ, — ахэм игъом минеральнэ чыгъэшIухэмкIэ яшIушIэгъэн фае. Ар о узыщыфаем хэотэ-къожькIэ хъуцтэп. Ащ фэшI ахэр зэрэбгъэцэкIэн фэе шап-

хъэхэм афэгъэхъыгъэ тхыгъэ район гъэзетым кыдгъэхъагъ. Джы ар зэрагъэцакIэрэм ты-лыпIлэщт. Непэ-неуцъу а Iоф-шIэнхэм афежъэщтхэшь, ме-ханизаторхэм техникэу губ-гъом ращэщтхэр зэтырагъэ-псыхъэ.

Корр. Бжыхъасэхэм яжыгъэкIушт чыгъэ-шIухэр хъазырха?

Н. М. АщкIи тIлофхэр дэй-хэп, зэкIэмэ ашIэ хъугъэ гъа-тхэм бжыхъасэхэм уямышIу-шIэу лэжыгъэ дэгъу ущыгу-гъынэу зэрэщымытыр. Ащ ишыхъат Iахъэхэлъ хызмэт-шIэпIиймэ ащыщэу хымэ афи-къун чыгъэшIу тонн 949-р кыы-зэращэгъахэр. Адрэ къэнэгъэ фирмэу «Мегапрэ» «Возрож-дениемрэ» къащэфыгъахэу, къащэжыынэу щыт. Апэрэм бжыхъасэ гектар 450-рэ, ятIо-нэрэм гектаришъэ иI. Фермер хызмэтшIаплэхэми бжыхъэ-сэ гектар 2069-у яIэм халъ-хъащт чыгъэшIу тонн 320-р кыызIэклагъэхъагъах.

Корр. Ахэр дэгъух. Ау гъэтхэ лэжыгъэхэм яхэлъхъан шъузэрэфэ-хъазырыр къэпIуа-гъэп.

Н. М. Мыгъэ фэдэу кърэ-сэбаным икьэлэтынкIэ типшъэ-рылхэр дэгъоу зэшIохыгъэ хъоу мы аужырэ ильэс 20-ми кыыхэкIыгъэп. Гъэтхэ лэжыы-гъэхэр ащытпхъынхэу тыжъо-нэу дгъэнафэщтыгъэр гектар 8370-рэ. Ащ ычIыплэкIэ кърэ-сэбанэу къэтIэтыгъэу тIлэр гектар 10408-рэ. Ащ кыыкIы-рэр нахыпэм лэжыгъэшIа-плэу, жъокIуплэу, тфэмыжъоу къанэщтыгъэхэр гъэрекло зэ-рэтыжъуагъэхэр ары. Арышъ, гъэтхэ лэжыгъэхэм ягъэбэ-гъонкIэ гъунэпкъакIэхэр тштэн-хэу тэгугъэ. Техникэу тIлэри икъушт, хъазыр. Тыгъэгъэзэ ыкIи натрыф чылэпхъэшIухэм якъызIэкIэгъэхъан чыгулэжъ-хэр ыуж итых. Ахэр зэригъэ-гъотыгъах къутырэу Петровым дэт хызмэтшIаплэм ипашэу Уджыхъу Юсыф. Фермерхэ-ми тыгъэгъэзэ чылэпхъэ тонни 5,5-рэ, натрыф чылэпхъэ тонн 12-рэ къащэгъах.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

МАШИОР ЩЫНЭГЪО ЗЭПЫТ

Гузэжъогъу чыплэ зишъумыдзэжъ!

Мы мафэхэм Мыекъуапэ кыызэрэщычIыгъэм кыыхэкIэу хъакухэр нахъ лъэшэу агъэпIыыхэ хъугъэ. Ащ епхыгъэу сакъынхэ зэрэфаер, машIом зыкыызэриштэрэм ипроцент 80-р хъакухэм апкь кыызэрикIырэр джыри зэ цыфхэм агу къэдгъэ-кIыжыы тшIоигъу.

Анахъэу кIымафэрэ хъакум изытет анаIэ тырагъэтын, ма-шIом зыкымыштэнымкIэ шап-

хъэхэр икъоу кыыдалъытэнхэ фае. Бжыхъэ-кIымэфэ лъэхъа-ным, джыри унэхэр агъэпIыы-

хэу рамыгъажъэзэ, хъакухэм язытет ауплъэкIун, щыклагъэу ялэхэр дагъэзыжыын фае. Хъа-ку, IугъоикIыплэ мытэрэзхэр кыызфагъэфедэхэ хъуцтэп.

Тхъамыклагъо горэ кыышъо-мышъулэным пае шъуиыхъау бжыхъэ-кIымэфэ лъэхъаным зэрэфытегъэпсыхъагъэр яжъу-гъэуплэкIу. ПкIэгъуасэхэр имы-лынхэм пае мэзищ къэс Iугъои-

кIыплэхэр жъугъэкъабзэх. Хъа-ку Iупэм сантиметрэ 70 х 50 зиинэгъэ тенэч такыр Iушъубз. МашIом изэкIэгъэнэнкIэ бен-зин е фэтагын кыызфэшъумы-гъэфед, хъакухэр лъэшыщэу шъумыгъэпIыых. Ахэм пхъэхэр, щыгъынхэр, нэмыкI пкъыгъохэу машIо кыызыкIэнэн ыльэкIыщт-хэр ащышъумыгъэгъушъых. Хъа-коу жъугъэпIырым кIэлэцIы-кIухэр лыплъэнхэу язакъоу унэм кыишъумынэх.

МашIом зыкымыштэнымкIэ

шапхъэу щылэхэм шъуадэхэу шъуимылыкуи, шъуищыIэныгъи щынэгъуапIэ ишъумыгъэуцох. Шъушъхъэ кыырыкIоштыр апэ-рэ чэзыоу зэлъытыгъэр шъо-ры. ЗыгорэкIэ машIом зы-кыиштагъэу зышъульэгъукIэ е Iугъуамэ кыызышъукIихъэкIэ ащ лъыпытэу телефонэу «01»-м шъутеу.

С.С. ДАВЫДОВ. МашIом зыкымыштэным-кIэ Мыекъуапэ икьэралы-гъо инспектор.

◆ ГЪАШЭР ЫКИ ЦЫФЫР

Псэклэ кыыгъэгъунэщтыгъэр бэдэд

Цыф миныбэм зырыз дэдэхэр къахэ-кых, нэклэ зэрыплъэхэрэм имызакъоу, апсэклэ щылэныгъэр ашэу, зэклэ къяшлэ-кыгъэ пстэур гуклэ ральэгъуклэу, зэх-шлэ зэмшъогухэмклэ зэлыпклагъэхэу, ялэгъухэм афэмыдэхэу (ныбжьыр зыми) гупшысэлэ-гумэкыллэхэу, гушлуи, гумэ-кли зыщамыдзыеу, кьини, тхьамыкла-гъуи, лотэжьыгъо мафи агу пхырыкфы-рэр гъунэнчъэу.

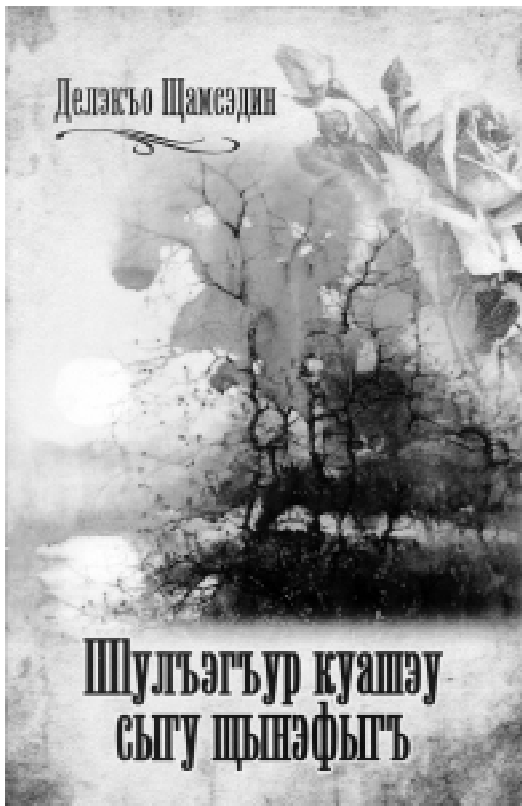
Джащ фэдэ цыфыгъэу сэгъуэ усэкло калэу ыныбжь ильэс 20-м къехъугъэ кьодыеу игъонэмыс хъугъэ Делэкъо Шамсэдинэ.

Шамсэдинэ псауныгъэшхо илагъэп, ау зэчый гъэнэфагъэ-клэ Тхьэр къетэгъагъ. Ащ шы-хьат фэхъух илэпэрытххэр ялэубытыплэу, илэгъу-ныбджэ-гъухэм ялэкклэ рахьыли, 1973-рэ ильэсым иапэрэ усэ тхы-лъэу «Осым хэт къэгъагъэр» зыцлэу, зыщымылэжьыр ильэ-си 10 зэхъум кыдэклыгъагъэр ыкли джы бэмышлэу, ащ дэты-гъэхэри, нэмыклэ илэпэрытххэу къагъотыжьыгъэхэм ащыщхэ-ри (шлэныгъэлэжьэу, ныбджэ-гъушлоу Щэшлэ Казбек кы-зэрилорэмклэ дэтхэу), «Шулъэгъур куашэу сыгу щынэфыгъ» (2014) зыфилохэу кыфыда-гъэклыгъэхэр. Мыщ зы новеллэ «Джэнэ плъыж» ылоу, усэ-хэр пчъагъэмклэ 80-м лы-кхэу кыщытыгъэх.

Тхылъыр Щэшлэ Казбек

игушылапэу «Цыф-мэ апае сыцлыф зэпытэу...» зыфилоу Шамсэдинэ ежъ иусэ сатырклэ къэ-луагъэм кызылуехы. Ащ хэбдзыни, хэп-лэхъани щымылэу, Казбек ежъ дэгъоу ышлэщтыгъэу, инэп-лъэгъу итыгъэ кьодыер арымырэу, ипкыгъо-лэ-гъугъэ клэлэ гъэшлэгъонэу Де-лэкъо Шамсэдинэ ицлыфышлэ-гъагъэр, ихьалэлыгъэр, игу-клэгъугъэр, лъэшэу, лъэшэу шы-лэныгъэр — цыфхэм ямыза-къоу, псэ зыпытыр зэклэ гъу-нэнчъэу зэрыклэсагъэр кы-щырилотыкыгъ. Зыфэгъэкло-тэжъ зыфимышлэу, «сикъарыу, сипсауныгъэ кыхьырэп» ымы-лоу, Лалэ анахъ мэфэ фыр-тынэми, фэмыгъэхъугъэ урок гъэцэклэным ымыгъэгупсэфэу, ымышлэрэр зэригъэшлэнэу нэ-мыклэ чылагъо, километрэ пчъа-гъэр лъэсэу ыклузэ зэрэкло-

щтыгъэр бгъэшлагъо екъу. Джа-рэу щылэмэ шлоигъуагъ, джа-рэу илэгъумэ адиштэмэ ыкли ауж зыкырымыгъанэмэ шло-игъуагъ. Ау Делэкъо Шамсэдинэ илэ-гъухэми, ежъ нахьыжъхэми бэ-клэ зэрылэзэгъэклыщтыгъэр изэ-чый, иусэ чъепхыгъэ зафэхэу, клэлэгум, бзыу пагъэу, етлуп-щыгъэу кыдэклыщтыгъэхэр ары. Цыфхэр, ахэм ягумэклэ-гуклаехэр, гушлуагъор, тхьагъор ыкли зэклэ псэ зыпыт дуна-ир ыгу щызэпэкклэу Шам-сэдинэ тхэщтыгъэ. Зышлэщты-гъэхэм кызыралэу, ежъ шлоу

хэлъ пстэум клуачлэ кыра-тыщтыгъэ гъашлэм ифабэ зэхи-шлэнэу. Иусэ сатырхэм сяджэ-мэ кыитезгъээзжыизэ, Делэ-къо Шамсэдинэ игупцлэнагъэрэ иакъылрэ шъорышлыгъэнчъэ зэфагъэу ахэлым иусэ макъэ голугъэ, пытагъэ, нэфэгъэ икыу рагъэгъотыгъэу сэлъытэ. Гу къэбзагъэр арыба усакомклэ анахъ гъомылэшхор!

Делэкъо Шамсэдинэ кешлэ-кыгъэ дунаишхом щэгъушхуклы, ежъри ащ ыцыпэ цыклоу, ил-фыгъэу зэрэщытым ыгъэразэу, ыгъэгъушлоу мэусэ. Иклас мэфэ нэфхэр, лолшлэныр кыжъуклэу; еджэныр гъэшлэгъон пчъагъэу; иклас чэщыр — клым-сым рэ-хьатэу, гу цыкълужъыер чыплэ имызэгъэу, шульэгъум щыпэ-гъоклэу; иклас хыр — арыба Дунаишхом иклэлъэныкъор; иклас цыфхэр — зэгурьло-зэдэлужъхэр, гъашлэр агъэ-бжьышлоу. Къешлэкыгъэ чыо-псым сыдигъуи пэблагъэу, зэ-ригъэрэхъатырэр мыгъуащэу, хъурэ-шлэрабэу кытэшлэкли-гъэм ахэт усакор. Природэм еплъэклырэр, езэщырэр — ижыкыэщэ гуахъу а зэклэмклэ усэхэр. «Жъогъохэчъ», «Мэ-зэгъо чэщым», «Псылум» «Хы-лушъом» «Пклэшъ», «Чыгъ бын», «Бжыхъэ» зыфилохэрэм Шам-сэдинэ ыгу, ыпсэ Дунэешхом зэрэлъылэсырэр къаушыхъаты. Клэлэ усаком ыбгъэгъу шъха-фитэу усэр кыдэклы, ори ащ уклэдэлуклызэ уздырещажъэшъ, щылэныгъэ шульэгъу пхъэте-тыр кызытыригъэчэрэгъуклызэ, унэ кыгъаплъэшъ, лэшлэгъэ-фэ-бэгъэ лъэшыр зэхьуегъашлэ.

Илпал Ныр, идахэ кыфэ-мылотэкклэу, щегъашло иусэ,

зыфэгъэплъэкларэп ащ игуклэ-гуклэ, илэшлугъэ иныклэ, фэраз гъунэнчъэу дунаир кызытыгъэм Делэкъо Шамсэдинэ.

Еумысых джащ фэдэу зэо жьалымхэр, лъыпсыр зыщы-чъэу, чыр зэгъозычхэрэр. Бэ, бэ джащ фэдэу, иилъэс 20 емыллытыгъэу, усаком Делэ-къом ыгу щыпхырыщыгъэр. Иусэ пэпчъ — щылэныгъэ нэклубгъу, щылэныгъэ гъээплэ гъэнэфагъ. Гъэсэныгъэ-шлэныгъэ куу зэри-гъэгъотынэу игъо лъыклэмыхъэ-гъагъэми, Шамсэдинэ иусэ шап-хъэ, бзэу луллым, ар зэрэфэ-лэрыфэгъум, кыломэ шлоигъоу бгъэгур зымыгъэгупсэфырэр зэ-рэбэми гу зылыуагъатэ. Шы-лагъэмэ, ар пылухъанчъэу усэ-клошхо хъуштыгъ. Ау, сыдэу пшлын, усаком ымэкъэ голу зафэ аджалыр кьепэсэклыгъ, лъэшэу клэхъопсыщтыгъ иусэхэр тхылъ шъхафэу кыдыгъэклын-хэм, ау лъыклэхъагъэп ащ... Гъэтхалэм и 19-м 1963-рэ ильэ-сым идунай ыхъожьыгъ. Ныб-жьырэр, клэлэгъу къабзэм кылу-кыгъэ усэ-гупшысабэр гъэшлэн-нэпэплъэу иадыгъ лъэпкы кы-фигъэнагъэх. Делэкъо Шамсэ-динэ итхылытлэу кыдэклыным-клэ лопышхо зышлагъэу Щэшлэ Казбек ыкли ащ зигумэклэ-лъэклэ хэхъэгъэхэ илэгъу-ныбджэгъухэм «тхашъуегъэпсэу» гъэзетымклэ ятэлэ. Щэч зыхэмылпыр Де-лэкъо Шамсэдинэ ипоэтическэ тхылытлоу «Осым хэт къэ-гъагъэр» ыкли «Шулъэгъур куа-шэу сыгу щынэфыгъ» зыфи-лохэрэм адыгэ литературэм чыплэ гъэнэфагъэ зэрэщаубы-тыщтыр ары.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Усэхэр

Мафэм инэф

Тыжыын шъэгъэ
Сэхъ хьырахъишъэм
Къымышлэу нэфылыр
Къытекълъагъ.
Нэбзый мэшуачэу
Лыдрэ нэгъушъхэм
Зыхьулуи
Мафэр хэшъуагъ!

***

Гъэшлэ мылькур елэу кыштэу
Къыуитынэу ныр гуклэгъу.
Ренэу гъашлэр пшлэдэхэнэу
Уигъэсэныр — ны шульэгъу.
Гур птырихэу,
Гум къахихэу
Чэф узышлэрэр — лоп шлагъу.
А насыпым улуклэныр
Пстэуми апэу ным шлоигъу!

Псылум

Чэщы. Шлунклэп —
Псым ыкышъо
Ошъо нэгум
Еутэклы...
Жъогъо бынэу
Псыгум исхэм
Загъэсысы,
Затхыпкы —

Зыщагъэпскы!
Члэсэгъэбышъ,
Мэзэ тклугъэм
Псы лэубжъэр
Къыхэсэхы.

Сыкытехъэшъ,
Дышъэ гъогум
Жъогъо мафэр
Къахэсэхы.

Мэзэгъо чэщым

Щыгъыжъыабэу
Уашъом ынэгъу
Жъагъохэр ис,
О мэклэ-маклэу,
Уфэсакыпэу
Сэ силэгъуапэ
Ууклытапэу укъынэсыгъ.
Къалопа, къало
О узыфаер.
Лъапэ кыпыкли,
Мэшлуащэм фэдэу,
Спкъышъол къэпкыклэу
Зэлычыхъагъ.
Нэкум шыжъыурэ
Нэпсыр кыкклэзи,
Уиджэнэ бгъашъо
Къытетлысхъагъ.
Щыгъыжъыабэу

Уашъом ынэгъу
Жъагъохэр ис,
Насыпы фабэу
Къызыгъэр унэгъу
Сыгу кыщэусэ.

Пклэшъ

Мэзы члэгъым члэклэу
гъогъу лъагъом

Сэ сырэкло...
Сегупшысэ —
«Сыд шульэгъур?»
Зэклэм маклэу
Жъыр кыкклэпцэу
Къебыбэхы
Пклэшъэ цыклур.
Чыгым сепльмэ —
Къобэ-бжъабэу
Зы лэшлэгъур
Ныбжьэу ил.
Пклэшъэ шъабэу
Гъожьы цыклур
Фэмылэтэу жьым кыхедзэ.
Сыгур огъу, сыоубзэ,
Бзэ плумылми, пклэшъэр.
Уилушъашъэ, уишъэбагъэ
Плэкълэпыфэ уигъэшлуагъ.
Мэфэ фабэм
Чыгыр инми
О уижау рыдэхагъ.
Сыд джы хъугъэр?

Джы слъэгъугъэр
Хэт игубжы кыхэклыгъ?
Сишульэгъу сэ
Пклэшъэ цыклоу
щылэныгъэм икыутамэ
Жъыбгъэу кыльэрэм
пезгъэутэу,
Згъэпыутэу члэзгъэдзынэп.

Сабым икушъэ...

Янэ лугушлуклэу
Лъфыгъэм фызеплъэклы,
Убзэр кылушлыкылэу
лапллыр кырещэклы.

Насыпыр ихъоеу
Къэхъунэу фэлъало,
Илуплъэ нэхъоеу
Сабыр къэдало.

Ылэ цыкълэу лэтыгъэу
Быныр зэблэгъэчъы,
Быным ар итыгъэу
Инэфынэу апчъы.

Чъыеу къэгъушлуатэмэ
Макъэр чыжъэу мэлэу,
лупчъапчэм ар хэтмэ —
Зэклэ зэпледэлэу.

ДЕЛЭКЪО Шамсэдин

Сабыр агъашло,
Кушъэр фагъэхъый...
Зэожьым имашло
Кушъэм фэрэхый.

Топыщэм быдзыщэр
Чыгум херэмыклэ,
Сабыл гушло жьынчыр
Тынчэу терэлуклэ.

Жъогъохэчъ

Жъогъохэчъыр сыубытынэу
лэур сщэи — кымыфагъ,
Фабэм жъагъор ыгъэтклунэу
Сюни — шъхаем, кымэфагъ.

Огум исти къесхьыхынэу
Зэ исхъухы — сшогъэрыгъ,
Ошъо нэгум кыхэмынэу
Кыщылыпкыи кьэфэхыгъ.

Жъогъохэчъыр згъотыжъыным
Цыхъэ фэсшлэу сэ сежагъ,
Пчыхъэ къэси къэблэжъыным
Сыщыгугъми, сыгужъуагъ.

Джы зэзакъо слъэгъужъыщтмэ
Ащ инэф сэ естыжъын,
Къысщыгугъэу кысыллощтмэ,
Ар чынальэм исхыжъын.

тыжыы. Кыыблэжэ фабэр арымэ,
ар сыдигуи ушьягэ — кье-
хыы ос-ошчыр. Мары тинэрыль-
эгэу мэзаер джыри зэ кыи-
зэрильыжыгыэр. Кыесыг. Ос
фыж дахэм джыри зэ чыр
кыфэпагэ. Мэээ зэблэкии,
чыиы, лийи, шымыи, цыи зы-
кли ымыгыэпэрэ клэпэцлыкы са-
бийхэр гушлоклаех, лажэхэм
арысхэу, пщым фэдэхэу тхэ-
жэу кыращэклых. Нахь та-
кыырхэу цэнлээн-джэгуныр,
хоккеир зикласэхэри клэщыгэ-
кыщыгэу лумыл чыплэхэм кы-
кых. Ауми мэзаем иаужырэ

гъатхэр типчъэмэ къаууцошт,
ахэбдын ахэмытэу илъэсым
иуахтэ пэпчъ шьо зэфэшхьаф
голубэу зэхэль.

A black and white photograph of a young boy with a shocked expression, his mouth wide open and hands covering his ears.

**Нэклүбгъор
зыгъэхъазырыгъэр
МАМЫРЫКЪО Нүриет.**

(Къызыкълъыкълорэр
мэзаем и 19-м
къыдэкълыгъэ номерым ит).

Зэхэсхыгъэр пкълыхъаплэмэ, хъауми нэфаплэмэ сымышлэу згъэшлэгъуагъэ. Умышлэмэ, сызхэлъыхъуан икьун щылэу мыдрэр къысэупчълыхъым фэд.

— Ар къысфашлэмэ боу сыпфэрэзэн, — сгуагъэ.

— Ащыгъум клонхъи къысаж, игъо хъумэ сэ макъэ къыозгъэлущт, — ылуи Къамболэт сыкъычитлупщыжыгъ.

Сшлэш хъупэщтыгъэп а дэдр къыздэхъуыр. Клэгъожьнкъи, е еж зэрилоу мыхъоу къысэмыджэнкъи пшлэхэнэп зэсложьны, макъэ къысегъэлүфэ сшлуабэ дашлэу сежэщтыгъ. Ыдэж сыклонэу Къамболэт къызысарегъаломи, къысилощт шыпкъэр сымышлэу, еж зэрилоу мыхъугъэу, къысфэгъэгъу ылоныш сыкъытупщыжыными ситещыныхъэщтыгъ.

— Зэкълэри дэгъоу зэшлэ-кыгъэ, — ылуагъ Къамболэт ыдэж сызычлахъэм. — Иофшланлэ лүдгъэкълыгъэм нэмыкл Иофшлэн къыфэдгъотыгъ. Арышъ, кыхъащт мазэм и 1-м ехъулэу уилэнатлэ бгъэцэкълэнэу къакло.

Нэужым къыздэхъугъэм сшлэш къыгъэхъугъ Андзаур зыфилогъэ жъуагъом, щылэныгъэм ижъуагъо, сылылэсыным игъогу сзэрэтэхъагъэр. Илъэситлу нылэп сызфагъэзэгъэ лэнатлэмклэ Иоф зысшлэгъагъэр Нэпсэу Къамболэт къысаджи зыкли сызэмыжагъэхэр джыри къызыселом:

— Бамбэт, о къеплолэщтыр сымышлэу сыкъыоупчълыхъымэ сшлоигъоу сыкъыоджагъ. Тирес-публикэ мэкуэ-мэщымклэ иминистерствэ ипачэ апэрэ гуадзэ зыфишлыщтым лъэхъоу къызыселом, о пцлэ есгуагъ. Къыоджэщтых, ау «Ы!» плөкъон.

Къамболэт ицлыфыгъэпсыклэ къызгурылощтыгъэп. Мыщ ыпэкклэ лэнатлэ къыситын зэхъум «укъезгъыщтымэ сшлэрэп нахъ» ылозэ къысэупчълыхъыгъагъ. Джыри мары лэнэтлэшхоу зигугуу къысфишлыгъэм семызгъыным тещыныхъэ фэдэу «Ыш» плөкъон къысылуагъ. Игъоу къысфилэгъугъэ лэнатлэр къысапэсымэ, мэлэичхэм салэти уашъом сыдахъыгъэу къысшыщтыгъ, еж ащ сыкъемызгъыным тещыныхъэ фэд икъэгущылакклэ. Нэшлэшыгъэкклэ зыкъысфешла къысфэгъумэкклэу къысщигъэхъуным, гуапэкклэ сигъэштэным пая, хъауми?..

— Ащ фэдэ лэнатлэ сэгъаши къысапэсынэп, — сгуагъэ. Ащ нэшлэшыгъэ хэлъыгъэп, сицыхъэ телъыгъэп а дэдэр къыздэхъуным.

Къамболэт лүщхыпцълыкыгъ. Етланэ джэуап кытыжыгъ:

— Сыжыгъэбыоу, гуапэ кыпчызгъэхъуным пачэ къыосгуагъэу кыпщэхъумэ, Бамбэт, инэу хэукъо. Лъапсэ имылэу сэ хэти згъэгугъэрэп, сгуагъэм сепцълыхъыныри сишэнэп.

Зэкълэм сятэ сыгукклэ сыллы-

лэсыгъ, ащ къысилощтыгъэхэр сыгу къэкълыхъыгъэхэу. Охътабэ темышлэу Кхамболэт ыло-рэм зэремыпцълыхъырэр сшлэш хъугъэ. Къысаджэхи Мыекъуапэ сащагъ, Къамболэт зыфилогъэ лэнатлэр къысатыгъ.

Тиминистерствэ зычлэтыр «Унэ фыжкым» хэтыгъэпти, Совет хабзэм илъэхъанэ «Хэкусельхозтехникэлэ» заджэщтыгъэхэр зычлэтыгъэ унэ зэтэтэу урамхэу Пушкинымрэ Ленинымрэ ацлэкклэ щытхэр зыщызэуалэхэрэм тетыр арыти, Иофшланлэм Андзауррэ сэрырэ тыщызэлүклэнэу хъуштыгъэп. Сыгу фэшлөпти сэри ыдэж сыклощтыгъэп, ежыми зыкъысфыригъэхъыштыгъэп. Ау зы къалэ узэ-

жыра къысилозэ сыригъэзэ-щыгъ...

— Къыосгуагъи нычхъапэ зэрэмыхъуштыр, — къыклэлъыклощтым семызжэу сыкъэгъулагъ. Сыфэгъахэп сьдэшхэнэуи, сьдешъонэуи, сьзельэлум къысилогъэ гуцылэ гуаор сыгу ижъэгъуагъэу къыздесхъаклыщтыгъ.

Ащклэ Андзаур къыпшлөкына, къызыпщыхъэрэм бжыхъэ гъудэм фэд, уауж икълыштэп.

— Кло тадэж укъэклонэу уахътэ уимылэми, а уздэклощтыр зы сыхъат горэм къыуажэкли дунаир къутэжыненп, рестораным тычлэгъахы, уилэнатлэ тэгъэгъэпскы.

Сауж зэримыкълыхэщтыр

къызэрэлэкклэжыштым се-усагъ.

— Нычхъапэрэмклэ ар икъушт. Сэ сшлуабэ машлэ, — сгуи сыкъэтэджыжын гухэлэ силэу зыкъызыселэтым, Андзаур къэгъулагъ:

— Ори бжъэм зыгорэ къемылуалэу тычлэкълыхъына!

Зиланэ упэсым, етлани шлоу щылэр зэкклэ къыохъулэнэу къыпфэлэгуагъэм ори гуцылэ дахэ горэ фэпложын фаеба угу фимылыми, сэри бжъэм сыкъехъохъугъ:

— Сэри мы бжъэр къызфэсложтыр оц пай. Лъэшэу сигуапэ, Андзаур, щылэныгъэм ижъуагъо улъылэсыным ишъэфхэр дэгъоу плэ къибгъахъэ-

фэхэу, къыппфэдэгъу дэдэхэу арыба плөщтыгъэр? — симышэными, сэри шъорышлыгъэм зестыгъ. — Сэ къысщыхъуштыгъэр щылэныгъэм ижъуагъо улъылэсыгъахэу ары. Сыушъэ-фынэп, сыохъуапсэщтыгъ. Къеслолэщтыр зэбгъашлэмэ пшлөигъоу укысэсэсмэркъэуэгъэмэ, умуушъэфы.

— Хъау, сэ сэмэркъэу сшлыным мы лъэхъаным силоф тэтэп, ары, силэнатлэ сыкъылуагъэкълыгъ, джы ымакъэ нахъ пкъыагъэ хэлъыгъ. — Зыгорэм бзэгъу сыфыхыгъэн фае, пшлэрэба джы зыгорэ къыбдэхъу ашлэшлы зыхъукклэ, ащ ежхэм ашлэхэкладэрэр къэшлэгъуаеу зынэ укыкляохэрэр, хъагушъугъугъэр зыгу къыпфэушыхэрэр бэ зэрэхъугъэр, афэлъэкълымэ лъэбгъу къыуадзыным фэхъазырых, типрезидентэу ало силофшлэклэ ымыгъэрэзэу лэнатлэм сыкъылуагъэ-кыным клэщакло фэхъугъэр.

— Къэбар дэй къэплотагъэр, — сыгу хэкълпэ фэдэу зыкъэсшлыгъ.

— Мы лъэхъаным, синыбджэгъужъ, силоф дэи, — къэтхъаусыхагъ Андзаур. — Сэ къэсымыложьными ори къыбгурылоу къысцэхъу зы соми уиджыбэ кымыхъэу къалэм удэсыныр зэрэмылэшэхыр. Унагъор бгъэшхэн, пыгъын фаеба, зэкълэри лъаплэ хъугъэ. Синасыпклэ сапэкклэ къэтыр сшлэщтыгъэ фэдэу ахъщэ гъэтлылыгъэ тлэкълу силэу тефагъ. Назрэт лэжэпклэ тлэклоу къыратырэмрэ арырэ джырэклэ дгъэунэщкълүрэр. Аенасын, непэ сызэрихъылагъэм фэдэ сапэкклэ къэтэу сшлэщтыгъэмэ, ахъщэ хъушэ зэлүзгъэклэн слээкълыщтыгъ. Зыгорэклэ уишлуагъэ ебгъэкълымэ, ахъщэм шъхъамысынхэр къысыхъыллэщтыгъэх...

Зэ Андзаур игушылэ зэпигъэгъ. Къэсложтым къежэщтыгъэн фае. Сэ еслон къысфэгъотыщтыгъэп. Къысаж, къысажи, игушылэ къыпидзэжыгъ:

— Джы сызщыгугырэр оры, синыбджэгъужъ, ахъщэ тлэкълу къызщызгъэхъэн Иофшланлэ горэ къысфэбгъотымэ, инэу сыпфэрэзэщт...

— Сыдэуштыгъэ? — къыклэ-лпыклощтым семызжэу сыкъэгъулагъ.

— Сыда, а Иоф зыщыпшлэрэм ипэщэ министрэ уриапэрэ гуадз, уиныбджэгъу благъэ пае плөмэ, къыпфишлэщтыба?

«Сызэрэуиныбджэгъу благъэр джы угу къэкълыхъыгъ, ара?» — зэсложьыгъэ джы еж зэрыфагъэм фэдэ чыплэ сэ сызрехъыллэм къысилогъагъэр сыгу къэкълыхъыгъэу.

— Ары шъхъае, «синыбджэгъужъ» а министрэу зыфаплорэм шъхъэ зыпыт пстэумэ Иофшлэн къафигъотырэн.

Сигушылэ зыдагорэр Андзаур къыгурылуагъэу, алоба Шъхъагуашэ ибзэджэшлагъэ зыдешлэжышъ лъэшэу мащэу, нэжыкклэ къысэпллы къызщылъэтыгъ, зи кымылоу рестораным члэ-кълыхъыгъ.

ПЭНЭШЪУ Сэфэр

Щылэныгъэм ижъуагъу

Рассказ

дыдэсэу, етлани Мыекъуапэ фэдэ къэлэ цыклум, узэлумы-клэнэу хъуна, пчыхъэм Иофшлэгъу ужым Андзаур урамым сапэ къызыщэфэм, илъэс пчъагъэм илахыл благуэу ымылэгъугъэм лүклагъэкли ащ фэди-зэу мыгушлэныгъэу къысщигъэхъоу къысфэчэфэу къыспэгъокыгъ. Ылу сыригъэтлысхъаным фэдагъ.

— Е зыкъом фэбэгъон, ныбджэгъужъ, Мыекъуапэ удэмысым фэди, сыдэу улъэгъугъуай! — ылуи зыкъыызжэхидзагъ, лаплл къысицэкълыгъ. — Зэхэсхыгъэ Мыекъуапэ укызырарэжыгъэр, лэнэтлэшхо къызэрэуатыгъэр. Сызэрэгъушлуагъэр къэслонэу сыжэ кыхъыштыгъ. Джащ фэдизклэ сигопагъ. Зы къуаджэ тыщышба, тызэныбджэгъуба! — «Сыд жыбгъ джы къепщэрэр?» зэсложьыгъэ, къылорэми седэлунэу сыфэягъэп, ау еж ишъыпкъэ фэдэу зыкъысфишлыщтыгъ. — Мыдэ некло, синыбджэгъужъ, тадэж тыгъаклуи, Назрэт къыпфэзгъэпщэрыхъанышъ укъезгъэгъэтхэщт. Лэнэтлэ ин къызэрэуатыгъэм пае граммшъэ гори зэдэтлэтын.

— Хъау, хъау, Андзаур, угу хэмыгъэкл нычхъапэ шъуадэж сыкъэклон слээкълыштэп. Зы чыплэ горэм сымыкло хъуштыгъ, — ушъхъагъу къэзгъотыгъ.

— Ар умыло, синыбджэгъужъ, пшъхъэ дэмыгъэнэпагъэмэ, некло тадэж. Нэзрэти лъэшэу гушлөшт. Тызэрэзэныбджэгъум пае ащ узыхилхъэрэ щылэп, лъэшэу ыгу къыпфэцагъ. Сыдэу уиныбджэгъу къэмылэгъо-

сшлэш къызэхъум, сыхъатым сепллы къэсгуагъ:

— Тычлэхъан, ау къыосэлэ бэрэ тычлэсын зэрэтымылэ-кыштыр.

Рестораным тызычлахъэм Андзаур официантым къеджи тшхынхэу, тызэшэощтэу къыт-фыхъыштыр ригъэтхыгъэх. Ишэн зыфэдэм сыщыгъуазэти, зыгорэклэ уишлуагъэ ебгъэкълынэу къыпщымыгугымэ, иджыбэ блэ исэу илэбэнклэ щтэрэм фэд, згъэшлэгъуагъэ анахъ пыутхэм зэралымылэбагъэр. Сыгукклэ зэсложьыгъэ: «Мыр зыгорэклэ къысэлэлүштын фае».

Тшхыштыри тызэшэощтыри официанткэм кыхъи столым къызытырегъэуцом, Андзаур коньяк бэшэрэбыр къызэлүи, тибжъэмэ къазырегъэхъуахэм еж гушылэпэр ыубытыгъ:

— Мы бжъэр къызфэслэ-тыштыр оц пай, Шлуцэлцылкы. — Къызелуахэм клэгъожыгъэу къыгъэтэрэзжыгъ. — Хъау, хъау, къысфэгъэгъу, о джы лэнатлэу уилэ хъугъэмклэ а цлэмклэ хэти къыоджэжы хъуштыгъ, Бамбэт. Лэнэтлэшхоу къыуатыгъэм пае сыпфэгъушло, уилэнатлэклэ джыри нахъ лъагъу уалэтынэу къесэлүалэ. — Си-бжэ къыригъэутэкли рикълыхъ.

Ятлонэрэ бжъэми Андзаур къехъохъугъэр:

— Мы бжъэри къызфэслэ-тырэр оц пай. Псауныгъэ пытэ уилэнэу, гушлуагъор къыобэкклэу бэрэ-бэрэ ушылэнэу сыпфэлэло.

А бжъэр зитэшъухэм сы-

хэзэ, ыпэкклэ узэрылпыклуа-тэрэр. Джыри уилэнатлэклэ нахъ лъагъу уалэтынэу сыпфэлэло. — Сыгу имылы лапллыр есэ-щэкълы.

Бжъэр Андзаур езгъэутэкли сэ сешъуагъ, ау еж емышъоу къыгъэуцужыгъ. Ышъо зэкклэм къызэоклыгъ, нэшхъэигъор хъэ шъэфырытхъоу ынэмэ къаклэбэ-нагъ. Зыфэшлыр къызгурымылоу сеупчылгъ:

— Сыда, Андзаур, адэ узкле-мышъуагъэр, къэсгуагъэр угу рыхыгъэба?

— Е синыбджэгъужъ, сэ нахъ лэнэтлэ лъагъу сызпылэсыжын щылэп, — къэгъыным фэдэу, ымакъэ хъадырыхэ къелүклэу къыпщигъэхъоу къыригъэжыагъ...

— Сыда къэхъугъэр? — къыклэлпыклощтым семызжэу сыкъэгъулагъ.

— Къэхъугъэр нафэба, хъадырыхэ клөжырэм ижъуагъо къызэрэфэхыжырэм фэдэу сэ сижъуагъуи къэфэхыжыгъ...

— Арэп, члэгъычлэлпыбзэкклэ укыздэмыгушылэу, хъугъэ шъыпкъэр занклэу къаплэ хъуштыба? — тлэкълу сыкъызыпыгубжыкыгъ.

— Силэнатлэ сыкъылуагъэ-кыгъ, — зыпсэ хэкълырэм иаужырэ гушылэхэу къыпщигъэхъоу гушылэ гуклодыгъохэмклэ джэуап кытыжыгъ.

— Ы?! — Зэхэсхыгъэр сыгу хэкълпэ фэдэу Андзаур къыщызгъэхъумэ сшлоигъоу сыклэ-куукыгъ. Сыгукклэ зэсложьыгъэ: «Пфэшъуашэу къыохъулагъ». — Сыда укызыфлуагъэкълын фэдэу къып пальхъанэу къагъотыгъэр, уилофхэр дэгъоу зэпэ-

ТИРЕСПУБЛИКЭ ШЫЩ КІАЛЭХЭМ ДЗЭ КЪУЛЫКЪУР АХЫ

Язэныбджэгъуныгъэ щэпытэ

Адыгеим щыщ дзэкъллхэр хэгъэгум иухъумагло и Мафэ нэгъушлэу пэгъокых. Шысэ атепхынэу къулыкъур зыхьхэрэм якомандирхэм къызэрэталуагъэу, тиреспубликэ щаплугъэ кІалэхэм гъэсэныгъэ дэгъу зэрагъэгъотыгъ, цыхьэшлэгъух.

Урысыем и Къыблэ шьолпыр дзэ къулыкъур шахьы Абэсэ Зилим, Чыржын Ислъамэ, Лыпцэкъо Муратэ, Мэкъоо Ислъамэ. ЗэкІэм и апшээрэ еджаплэхэр къаухыгъэх. Шэныгъэу зэрагъэгъотыгъэр къулыкъум шагъэфедэ. Ащ даклоу, физкультурэмрэ спортымрэкІэ гъэхьагъэу ашлэщтыгъэхэр шлукІэ къятэжыхьх. Атлетикэ псынклэр, гимнастикэр, кІуачІэр зыпсыхьэрэ спорт лъапкхэр дзэкъллхэм лъэшэу ящыклагъэх. Іэшэ-шъуашэхэр зыдалыгъэхэу километрикхэр гъогуанэр анахь псынклэу къэзычъыштыр язэрэмыгъашІэу къулыкъушлэхэр зэнэкъокъугъэх. Къынэу зэпачырэм дзэкъллхэм яухъазырыныгъэ хегъахьо. Шынэхэрэп, чІыплэ хьылъэ зифэхэкІэ теубытагъэ къызыхагъафэ. Зым зыр Іэпылэгъу фэхъужыныр шэнышлэу афэхъугъ.

Лыпцэкъо Муратэ Джыракъые

щыщ, Чыржын Ислъамэ Кошхьаблэ щаплугъ. Мэкъоо Ислъамэ икІэлэцІыкІугъор Фэдз шыкІуагъ. Абэсэ Зилим Мыекъуапэ дэсэу бэрэ тызэлукІэщтыгъ. Адыгеим щыклорэ концертхэм, пчыхьэзэхьэхэм ахэлажъэу тлэгъуштыгъ. Тиреспубликэ икъэралыгъо гъэпсыкІэ зыгъэпытэрэ мэфэкІхэр Абэсэ Зилим шлогъэшлэгъоныгъэх. Адыгэ шъуашэм, адыгэ быракъым ямафэхэм иныбджэгъухэр игъусэхэу Мыекъуапэ ипчэгъу шъхьалэу В. Лениным ыцІэ зыхьхэрэм щызэхихьхэр гум зэримыкІыжыштыр зыдишлэгъыштыгъ. Адыгеим артист цІэрылоу къаглохэрэм якон-

цертхэм яплъыныр З. Абасэм икІэсагъ. Нэпзеплэ сурэтхэр зытетхьэр артистхэм укІытэзэ къагодгъуэу зэп къызэрэхэкІыгъэр. Абэсэ Зилим имэфэкІ мы мафэхэм хегъэунэфыкІы. Ныбджэгъухэр, командирхэр, илахьылхэр ащ къыфэгъушлэх. Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетыр къызеухым къулыкъушлэ дзэм зэрэкІуагъэм фэшІ кІэгъоужъэу зы такыкыи къекІугъэп. Адыгэ кІалэхэм къулыкъур къадэзыхьхэрэм урысхэр, украинцэхэр, нэмыкІхэри ахэтых. Япшээрылхэр агъэацІэхэзэ, язэфыштыкІэхэр агъэпытэх.

Хэгъэгъу зэошхом ТекІоныгъэр къызышдагыгъэр жьоныгъуакІэм ильэс 70-рэ хъушт. Ар хъугъэшлэгъэ инэу адыгэ кІалэхэм апытэ. Лыхъужыныгъэм, тарихым язэгъэшлэн ехьыллэгъэ зэхыхьэхэм ахэлажъэх. МэфэкІым фэгъэхьыгъэу ти Улэшыгъэ КІуачІэхэм техникэу алэклэпыр къагъэлъэгъошт. Адыгэ кІалэхэр зыхэт подразделением къулыкъур дэгъоу зэрихьхэрэ къыдалыты, Москва хэкум агъэклонэу командирхэм рахъухьагъ. Танкхэр зыщагъэуццхтэ чІыплэхэм ягъэхъазырын, техникэм изытет икъэгъэлъэгъон, нэмыкІхэм подразделение афэгъэгъэгъэшт. Хэгъэгъу зэошхом иилъэхсхэм танкистхэм лыгъэу зэрэхьагъэр музейхэм къащалотэщтых. Лыхъужы ыкІи лэжъэкІо щытхъум инэшанэхэм афэшъыпкъэхэу ныбжыкІэхэр лугъэнхэмкІэ дзэ къулыкъушлэхэм Іофыгуагъэ зэрэхьэ.

Абэсэ Зилим, Лыпцэкъо Муратэ, Чыржын Ислъам, Мэкъоо Ислъам къулыкъур къаухыгъэу тиреспубликэ къызэгъэгъэжыкІэ, шэныгъэу зэрагъэгъотыгъэр мамыр щылаклэм шагъэфедэшт. Ныбджэгъуныгъэу зэдашыгъэр лъагъэкІотэшт.

Хэгъэгъум иухъумагло и Мафэ фэгъэхьыгъэу дзэм икъулыкъушлэмэ тафэгъушлэ, ягъхэлъхэр къадэхъунхэу афэтэлэ.

Сурэтым итхэр: **Абэсэ Зилим, Лыпцэкъо Мурат, Чыржын Ислъам, Мэкъоо Ислъам.**

Зэхъышчагъэр ыкІи къыдззыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырІэ зэхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшылэр:

385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79,

редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэкІыжы зыхьхэр секретары: 52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зышаушыхьатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыплэ гъэторышлэпІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зышыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкІэмкІи

пчъагъэр

4015

Индексхэр

52161

52162

Зак. 382

Хэутыным узшыкІэтхэнэу шыт уахьтэр Сыхьатыр 18.00 ЗышыкІэтхэгъэхэ уахьтэр Сыхьатыр 18.00

Редактор

шъхьалэр

Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр

МэщІэкъо Саид

Редактор шъхьалэм игуадзэр — пшъэдэкІыжы зыхьхэр секретары Хъурмэ Хъусен

ТИМЭФЭКІХЭР

Адыгэ быракъым и Маф

Адыгэ быракъым и Мафэ мэлылфэгъу мазэм и 25-м хэбзэ шапхъэмэ адиштэу апэрэу тиреспубликэ шагъэмэфэкІышт. Ащ зызэрэфагъэхъазырырэм ехьыллэгъэ зэхыхьэ Мыекъуапэ шыкІуагъ.

культурэм иунэхэм, зыгъэпсэ-фыплэ паркхэм, тхылъеджаплэхэм мэфэкІ зэхыхьэхэр ащыкІоштых. Районхэм нэбгырабэ къарыкІынэу

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырІэ зэхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет итхьаматэу Шъхьэлэхэу Аскэр зэхэщэкІо купым изэхэ-сыгъо зеришагъ. Ащ зэрэхигъэунэфыкІыгъэу, Правительствэм икъулыкъушлэхэр, еджаплэхэр, общественнэ движениехэр мэфэкІым чанэу хэлэжъэщтых.

Зэхыхьэм къышчыгушылагъэх Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шэныгъэмрэкІэ иминистрэ игуадзэу Къэрэтэбэнэ Махьмудэ, Адыгеим культурэмкІэ и Министерствэ иотдел ипашэу Шэуджэн Бэлэ, Мыекъуапэ иадминистрация культурэмкІэ игъэторышлэпІэ ипашэу Цэй Розэ, Ады-

гэ Республикэм и Къэралыгъо академическэ къэшъокІо ансамблэу «Налмэсым» идиректорэу Бастэ Азмэт, художественнэ пащэу Хьоджэе Аслъан, тиреспубликэ иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» культурэмкІэ икомитет ипашэу Шъхьаплээкъо Гъучыпсэ, ащ игуадзэу Болэкъо Аслъан.

МэфэкІым общественнэ-политикэ мэхъэнэ ин зэрилер къэгъушылагъэхэм къыхагъэщыгъ. Хэбзэ шапхъэхэм адиштэу Адыгеим быракъым и Мафэ игъэкІотыгъэу агъэмэфэкІышт. Тилъэпкъэгъухэу Урысыем ишьолпырхэм арысхэм, ІэкІыб хэгъэгъухэм ащыпсэурэмэ адыгэ быракъым имэфэкІ хэгъэунэфыкІышт.

Республикэм иеджаплэхэм,

тэгугъэ. Мыекъуапэ ичІыплэ зэфэшъхьафхэм концертхэр ащызэхэщэщтых. Мэлылфэгъум и 25-м пчыхъэм къэлэ паркым къышчырагъэжъэныш, зэхэтхэу ура-мэу Краснооктябрьскэм къырыкІоштых, мэфэкІ концертыр филармонием щызэхэщэ ашІоигъу. Къэралыгъо академическэ ансамблэу «Налмэсым» театрализованнэ концертыр къытышт.

МэфэкІым шыухэр хэтыштых, адыгэ шъуашэр нэбгырабэмэ къызышальэшт, адыгэ быракъыр зэхыхьэхэм ащагъэбыбэтэшт. Адыгэ быракъым ехьыллэгъэ тхыгъэхэр гъэзетхэм къащыхауыштых, телевидениемкІэ ыкІи радио-мкІэ къэтынхэр зэхэщэщтых.

МэфэкІыр гъэшлэгъон зэрэхъуштым тицыхьэ тель. Гъэзетеджэ-

хэм, лъэпкъ шлэгъым ыгъэгумэкІыхэрэм пэшлорыгъэш Іофыгъо-хэм ялахьышлэу халъхьанэу тыкъяджэ.

Сурэтым итыр: **адыгэ быракъым имэфэкІ изэхэщэкІо куп иапэрэ зэхэсыгъо хэлэжъагъэхэр.**

ФУТБОЛ

Апэрэ уплъэкІунхэр

«Ангушт» Назрань — «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — 1:1.

Мэзаем и 19-м ныбджэгъу ешлэгъур Крымскэ шыкІуагъ. «Зэкъошныгъэм» хэтэу къэлапчэм Іэгуаор пенальтикІэ дзэйдзагъэр — А. Датхъужь.

2014 — 2015-рэ ильэс ешлэгъур гъэтхэпэм и 22-м рагъэжъэжышт. Ащ командэхэм зыфагъэхъазырэ, ныбджэгъу зэлукІэгъухэр зэхэщэх. «Зэкъошныгъэм» идиректор шъхьалэу Натхьо Адам къызэрэти-луагъэу, Денис Павловыр, Заур Осмаевыр анахь дэгъоу ешлэгъэхэм ащышых. «Зэкъошныгъэм» иухъазырыныгъэ хигъэхъонымкІэ ныбджэгъу зэлукІэгъухэр илэщтых.

НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТІЛЫ Нурбий.